

MED HOPP OM FRAMTIDEN

Brasilien för lätt tankarna till karneval, stränder och fotboll, ett vackert och spännande land, med rik kultur och makalös natur. Men där finns också en brutal och frustrerande verklighet, fattigdom och avgrundsdjupa orättvisor.

Skrivet av Karl Larsson // Foto Diana Tesfamariam

En dryg timmes resa utanför Rio de Janeiro, i staden Itaboraí, ligger Abrigo Rainha Sílvia, ett mödrahem för gravida unga kvinnor från Rios gator och kåkstäder. Abrigo, som på portugisiska betyder skydd eller härbärge, har sedan 1989 arbetat för att ge trygghet och framtidshopp till hemlösa unga mammor.

Abrigo grundades som en reaktion på våldet mot gatubarn. Under 1980-talet sköts tusentals hemlösa barn på Rio de Janeiros gator av så kallade dödspatruller, inte sällan poliser och militärer som inte var i tjänst. De betalades av boende och lokala näringsidkare för att, som man sa, "rensa upp". I denna verklighet grundades Abrigo och tanken är lika enkel och självklar då som nu; bakom varje övergivet och ensamt gatubarn finns en ensam och övergiven mamma. Genom insatser för unga gravida kvinnor kan de och deras barn hjälpas till en tryggare framtid.

"På Abrigo vill vi vägleda de boende till självständighet och självförsörjning. För att nå dit är det viktigt att också arbeta för att bygga upp självförtroende och självkänsla. Från första dagen som en kvinna kommer till Abrigo börjar vi tala om utbildning. Vi ser det som den självklara vägen till samhällsintegration. Vi vet av erfarenhet att utbildade kvinnor i större utsträckning försöker påverka i sina närområden, de höjer sina röster mot orättvisor, de får färre barn, och inte minst, de ser till att deras barn går i skola. På så sätt kan onda cirklar av utanförskap och misär brytas." På Abrigo vägleds kvinnorna till studier och får hjälp att skaffa legitimationshandlingar och andra dokument. I köket på Abrigo hjälper kocken Sérgio, som arbetat på Abrigo allt sedan starten, de unga mammorna grunderna för matlagning. Det brukar vara en stor stolthet att själv få laga och servera en helglunch.

På Abrigo finns också en förskola för 34 barn i åldern 2-6 år. Barn till mammorna på Abrigo, men också till ensamstående föräldrar från närområdet, som därmed kan studera eller arbeta när deras barn är i förskolan. Skoldagen börjar kl 7 med frukost och avslutas kl 17. Däremellan blandas lek och lärande beroende på ålder. Näringsriktig mat serveras, mycket viktigt i en förskola med barn från fattiga förhållanden.

Brasilien har sedan millennieskiftet upplevt en stark ekonomisk tillväxt. Genom insatser såsom det uppmärksammade familjebidraget Bolsa Família har miljontals brasilianare, åtminstone tillfälligt, lyfts ur fattigdom. Tillväxten och framtidstron var stor, och när Brasilien och Rio de Janeiro med kort mellanrum valdes som värd för såväl fotbolls-VM som sommar-OS nådde optimismen sin kulmen. Äntligen skulle man få visa omvärlden att man var mer än bara karneval och avslappnat strandliv. Man skulle visa upp sig som en ekonomisk stormakt, förmögen att arrangera de två största idrottshändelserna i världen, inom loppet av två år! Men det förekom även protester - varför skulle ett land som fortfarande brottades med stora fattigdomsproblem arrangera två enorma idrottsevenemang? Ett år före VM växte gatuprotesterna, från några tusen till ett par miljoner demonstranter, men trots det dog de ut efter några dagar. Ett halvår senare, hösten 2014, vände den ekonomiska utvecklingen och optimism byttes snabbt i oro. Tillväxten avstannade och backade i takt med avslöjanden om korruptionsskandaler i näringsliv och hos högt uppsatta politiker. Snart var krisen ett faktum och det dröjde inte lång tid innan det blev tydligt vilka som drabbades först och värst. Brasiliens fattiga fick de senaste årens förhoppningar om ett bättre liv grusade. Medelklassen, som växt snabbt, under tillväxtåren, drabbades av

ökade kostnader och otrygghet, och inte minst de som kunnat lämna fattigdomen bakom sig slungades brutalt tillbaka till arbetslöshet, osäkerhet och skulder som växte i takt med en rusande inflation. Under tillväxtåren var tillgången på billiga krediter hög för den som ville köpa hemelektronik eller en ny bil på avbetalning. Nu kom baksmällan. Den ekonomiska krisen har också fördjupat krisen i det allmänna utbildningssystemet och sjukvården.

Sedan mars 2015 bedriver Abrigo också ett projekt bland pojkar och unga män, Meninos do Futuro, Framtidspojkarna. Målet är samhällsinkludering och deltagande. Så att deltagarna kan se på framtiden med nya ögon, att se att förändring är möjlig. Pojkarna kommer från Itaboraís kåkstäder, en tuff miljö där våld och fattigdom är vardag och där utanförskapet är tydligt. Unga pojkar rekryteras tidigt till knarkgängen. Våldet är brutalt och dödstaten bland unga män i Rio de Janeiro är i nivå med många av världens krigsområden. Det våld tar sig ofta från gatan och in i hemmen. Gruppen fungerar som en studiegrupp, men för också samtal om frågor som rasism, utanförskap och inte minst könsfrågor. På så sätt blir projektet ett förebyggande arbete för att skydda unga kvinnor. Pojkarna i gruppen är inte idag förövarna till våld mot kvinnor eller övergrepp, men utan framtidshopp och möjligheter befinner de sig i riskzonen för att bli det.

Frågor om genus och mäns våld mot kvinnor berörs sällan i pojkarnas skolor och i början av projektet var pojkarna omedvetna om såväl rasism som jämställdhet. Men ju längre projektet gått desto tydligare har förändringen blivit. Många av pojkarna är söner till ensamstående mammor, och kvinnor som skadats av en partner. När pojkarna konfronterats med och talat om detta har insikterna varit många och har dessutom gett resultatet att pojkarna själva diskuterar förändringar och lösningar. Dessa har de tagit med sig till skolan för att diskutera med sina skolkamrater. Gruppen har också arbetat för att påverka situationen i pojkarnas skolor, genom att arbeta för att skolorna förbättras och att kommunen tar ansvar. Genom detta arbete har pojkarna blivit mer delaktiga och tagit större ansvar för sina studier. Redan har fyra av pojkarna klarat inträdesproven till Rios federala universitet - ett av delstatens bästa - där unga pojkar från fattiga förhållanden sällan kommer in.

RENATA

En av de unga kvinnorna på Abrigo är 14-åriga Renata.

"Jag vet inte vem som är pappa till mitt barn". Hon har bott på Abrigo i en månad och är gravid i sjunde månaden. Det senaste året har hon levt med sin syster som är prostituerad och som dragit in även Renata i prostitution.

"Jag har aldrig träffat min pappa och min mamma dog för ett år sedan." Det och att hon inte hade någonstans att ta vägen var vad vi visste när hon kom till Abrigo. Och sedan dess har vi bit för bit lagt det pussel som är hennes liv. En hel del har hon berättat själv. En del får vi höra från socialtjänsten som först tog hand om henne.

"Jag är rädd för att föda, tänk om något går fel? Tror du min syster kan vara med på förlossningen? Jag var med på hennes". Det är lätt att förstå den unga flickans oro.

"Jag har studerat till fjärde klass. Men jag kan inte läsa och skriva. Jag inser att den chans jag fått här på Abrigo är det få som får. Jag hoppas att jag kan ta den. Och jag måste lära mig läsa och skriva. Jag skulle vilja studera och kunna bli nåt. Men det viktigaste är att jag lär mig att ta hand om min dotter. Isabella ska hon heta. Fint va? Hon ska studera så hon kan ta hand om mig när jag blir gammal.

En dag ser jag Renata under ett av de låga träden i parken, trädets med det saftiga bäret acerola, som till utseendet liknar ett körsbär. "Jag älskar acerola", säger hon. Hon verkar lugnare, de första veckorna är ofta de mest kritiska och nu verkar det som om de många samtalen vi haft med Renata börjar sjunka in. "Jag ska bli mamma och ansvara för en liten flicka. Det kommer vara min familj. Det är min framtid."

Vill du veta mer om Abrigo eller besöka verksamheten i Rio? Kontakta oss på info@abrigo.se
Insamlingsarbetet sker via en insamlingsstiftelse som har 90-konto och står under Länsstyrelsens tillsyn.
Plusgiro 90 40 45-2
Swish 90 40 452

